

OECD ÜLKELERİNDE ÜLKE İÇİ GELİR EŞİTSİZLİKLERİNİN ÇOK BOYUTLU KÜRESELLEŞME ENDEKSLERİ İLE İLİŞKİSİ

RELATIONSHIP BETWEEN MULTI DIMENSIONAL GLOBALIZATION INDEXES AND WITHIN-COUNTRY INCOME INEQUALITY IN OECD COUNTRIES

Yrd. Doç. Dr. Erol SOLMAZ¹

ÖZET

Küreselleşmenin ülkelerin iç gelir eşitsizliklerine etkisini çok boyutlu küreselleşme endeksleri ile inceleyen bu çalışmada gelir eşitsizliği göstergesi olarak Gini Katsayısı, küreselleşme göstergesi olarak ise KFP, KOF ve MGI küreselleşme endeksleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda küreselleşmenin OECD ülkelerinde gelir eşitsizliğini artırmadığı, aksine daha fazla küreselleşen OECD ülkelerinin görece olarak daha adil bir gelir dağılımına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, Gelir Eşitsizliği, Küreselleşme, Küreselleşme Endeksi, OECD.

Jel Kodları: D31, Q15, F60, F61.

ABSTRACT

It is investigated the effect of globalization on within-country income inequality with multidimensional globalization indexes in this study. It is used that Gini Coefficient as income inequality indicator and KFP, KOF, MGI globalization indexes as globalization indicator. The results of this study indicate that globalisation does not cause increase income inequality in OECD countries, on the contrary more globalising OECD countries have more equitable income inequality as relatively.

Key Words: Income Distribution, Income Inequality, Globalization, Globalization Index, OECD.

Jel Codes: D31, Q15, F60, F61.

1. GİRİŞ

Günümüzün en moda kavramlarından biri olan küreselleşme, akademik ortamlarda en sık tartışılan konuların başında gelmektedir. Genel anlamda malların, hizmetlerin, sermayenin, bilgi ve teknolojinin serbest dolaşımını ifade eden bu kavram, bir anlamda neo-liberal iktisadın dünyada uygulanma biçimidir. Bugün küreselleşmenin en çok eleştirilen toplumsal sonucu, dünya ölçeğinde ve ülkelerin kendi içinde yarattığı gelir dağılımındaki bozulma veya gelir eşitsizliğidir. Bu nedenle gelir dağılımına ilişkin tartışmalar da son yıllarda artan ölçülerde yaygın bir küreselleşme söylemi içinde yapılar hale gelmiş, iktisatçılar arasında daha fazla ilgi görmeye başlamıştır.

Küreselleşme çok boyutlu bir olgu olduğu için basit, tek ve herkes tarafından kabul edilen bir tanımını vermek zordur. Bu nedenle küreselleşme kavramı çeşitli çevreler ve yazarlar tarafından farklı şekilde tanımlanabilmektedir. Ekonomik boyutun öne çıktığı tanımlamalarda küreselleşme, ekonomik faaliyetlerin dünya çapında birbirine bağlanması

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ula Ali Koçman Meslek Yüksekokulu, serol@mu.edu.tr

ve bağımlı hale gelmesi olarak algılanmaktadır. Bu çerçevede Uluslararası Para Fonu (IMF) küreselleşmeyi teknolojin hızlı ve geniş bir alana yayılması, uluslararası sermaye akışı, mal ve hizmetlerin sınır ötesi ticaretinin çeşit ve hacminin artması nedeniyle ülkelerin dünya çapında artan ekonomik bağımlılığı olarak tanımlamaktadır (Brettenfellner, 1997). Cambell (1994) bu tanıma yakın bir tanımla küreselleşmeyi üretim faktörleriyle mal ve hizmetlerin giderek artan hareketliliğinden kaynaklanan sınır ötesi karşılıklı bağımlılık, hatta bütünleşme olarak tanımlamıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) küreselleşmeyi ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlardaki ortak değerlerin dünya çapında yayılması olarak tanımlarken (DPT, 2000: 3), Perraton vd. (1997) göre küreselleşme, uluslararası faaliyetlerdeki ve özellikle uluslararası ekonomik akışkanlıktaki büyük artışları ifade etmektedir.

Küreselleşmeyi emperyalizm olarak okuyanlar ise onu hem ekonomik hem de sosyo-kültürel yönleri olan uzun bir geçmişin sonucu olarak görmektedirler. Ghai, “*Tarihsel bir yaklaşımla küreselleşme, batı kültürünün düşünce tarzlarının ekonomik örgütlenmesini, sömürgeciliği ve emperyalizmi destekleyen uzun bir geleneğin sonucudur*” demektedir (Ghai, 1995: 38). K. Boratav küreselleşmeyi uluslararası sermayenin çoğunlukla gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmış olması nedeniyle aslında sömürünün çağdaş bir biçimi, hatta yeni adı olarak görürken (Eroğlu ve Albeni, 2002: 21), Gorz, benzer şekilde küreselleşmeyi çok uluslu şirketlerin kendi iktidarlarını dünyaya kabul ettirmek için dayattıkları bir baskılar bütünü olarak tanımlamaktadır (Gorz, 2001: 31).

Küreselleşmeyi nicel ve nitel ayrımında da tanımlamak mümkündür. Nicelik yönünden küreselleşme ticaret, sermaye akımları, yatırımlar ve insanların ülkeler arasındaki dolaşımında meydana gelen artışı ifade etmektedir. Bu olgu bazen ulus ötesicilik veya karşılıklı bağımlılık olarak da anılmaktadır (Woods, 2000). Nitel yönden küreselleşme ise siyasal, iktisadi ve sosyal süreçleri içermektedir. Bu anlamda küreselleşme, sosyal süreçlerin coğrafi yayılımı ya da sosyal ilişkilerin dünya ölçeğinde yoğunlaşmasıdır (Yeung, 2002).

Küreselleşmenin başlangıç tarihi konusunda kesin bir fikir birliği bulunmamakla birlikte öne çıkan görüş, küreselleşmenin Sanayi Devrimiyle başladığı yönündedir. Sanayi devrimiyle başladığı kabul edilen bu süreç üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama Sanayi Devrimi ile I. Dünya Savaşı arasında kalan dönemi kapsamaktadır. Küreselleşme bu dönemde özellikle iktisadi anlamda oldukça ileri bir seviyeye ulaşmıştır. Uluslararası ticaretin önündeki engeller ve tarifeler yok denecek seviyelere gerilemiş, küresel piyasaların entegrasyonu derinleşmiş, ulaşım maliyetleri ve uluslararası alanda kişilerin serbest dolaşımı önündeki kısıtlamalar en düşük seviyelere inmiştir. Küreselleşmenin ikinci aşaması I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı arasında kalan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde meydana gelen büyük savaşlar ve 1929 yılındaki ekonomik kriz sonucunda ülkelerin daha korumacı iktisat politikalarına yöneldiği görülmektedir (Bairoch ve Kozul-Wright, 1996: 4-6). Siyasi anlamda aşırı milliyetçilik, iktisadi anlamda korumacılık ve kendi kendine yeterlilik eğilimleri bu dönemin tipik özellikleri olmuştur. Küreselleşmenin üçüncü aşaması ise II. Dünya Savaşı'nın bitimiyle başlamıştır. Savaş sonrasında gelişmiş ülkeler çıkarlarını koruyarak ve çeşitli kısıtlamalar ile ticarete çok taraflılık politikalarını tekrar kurmuşlardır. Çeşitli politikaları içeren müdahaleler, ekonomik serbestliğin düzenlenmesini oluşturmuştur. Buradaki amaç ekonomik serbestliğin yaratabileceği dengesizlikleri ortadan kaldırmaktır. Bu tür politikalar örtük ya da gömülü liberalizm olarak da adlandırılmaktadır (Burgoon, 2010: 435). Son yirmi yıldaki ticari ve finansal serbestleşme ise küreselleşme sürecine önemli bir ivme kazandırmıştır (Ter-Minassian, 2007: 5). Gelişen teknoloji ve ucuzlayan maliyetlerin etkisiyle dünya ticaret hacminde

meydana gelen hızlı artış ve çok uluslu şirketler aracılığı ile doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının yüksek miktarlara ulaşması, küreselleşme sürecini geçmişte olmadığı kadar hızlandırmıştır (Selamoğlu, 2000: 52).

Bu çalışmada küreselleşme sürecinin ülkelerin iç gelir eşitsizlikleri üzerindeki etkisi, OECD ülkeleri ayırımında incelenmiştir. Küreselleşme verisi olarak çok boyutlu küreselleşme endekslerinden KFP, KOF ve MGI endeksleri kullanılmıştır. Çalışma beş bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünden sonra ikinci bölümde küreselleşme ile gelir eşitsizliği ilişkisi incelenmiş, üçüncü bölümde çalışmada kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır. Dördüncü bölümde küreselleşmenin ülkelerin iç gelir eşitsizlikleri üzerindeki etkisi OECD ülkeleri çerçevesinde araştırılmış, beşinci ve son bölümde ise çalışmanın sonuç bölümüne yer verilmiştir.

2. KÜRESELLEŞME VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLİŞKİSİ

Küreselleşme dünyanın hemen her ülkesini etkisi altına alan bir süreç olmasına karşın ülkeler arasında bu sürece katılma hızı ve kapsamı açısından olduğu kadar, etkileri açısından da önemli farklılıklar gözlenmektedir. Bazı sosyal kesimler küreselleşmenin nimetlerinden yararlanırken bazıları da bu süreçten olumsuz etkilenmektedir. Küreselleşme ile ilgili olarak kuşkusuz en fazla tartışma yaratan konular arasında küreselleşmenin gelir eşitsizliğini artırıp artırmadığı, zenginler ile yoksullar arasındaki mesafeyi açıp açmadığı ve yoksulluğa neden olup olmadığı gibi konular gelmektedir. Bu durum küreselleşmenin etkileri konusunda farklı görüşlerin oluşmasına da zemin hazırlamıştır. Günümüzde küreselleşme sürecine ilişkin değerlendirmeler, onu kayıtsız şartsız savunanlar ile aynı şiddetle karşı çıkanlar arasında kısır bir görünüm sergilemektedir.

2.1. Küreselleşme Yanlıları

Neo-Liberal iktisatçılar küreselleşmenin gelir dağılımındaki eşitsizliği ve yoksulluğu artırmadığını, zengin ile yoksulun arasının açılmasına küreselleşmenin neden olmadığını, hatta tam aksine küreselleşmenin birçok bakımdan eşitleyici bir süreç olduğunu ileri sürmektedirler. Onlara göre küreselleşmeyle beraber dünyadaki tüm insanların aralarındaki gelir dağılımı, son yirmi yılda eskiye oranla daha eşit bir durum arz etmektedir.

Neo-Liberal iktisatçılara göre devletin ekonomiden elini çekmesi, mülkiyeti kamuya ait olan işletmeleri özelleştirmesi ve dışa açılması, piyasa ekonomisini rasyonel bir işleyişe kavuşturarak kaynakların optimum dağılımını ve kullanımını mümkün kılar. Böylece ekonomik verimlilik artar ve toplumsal refah seviyesi yükselir. Ayrıca bu iktisatçılar ekonomiler arasındaki entegrasyonun ülkelerin ve bölgelerin karşılaştırmalı üstünlüklere göre uzmanlaşmasını sağlayacağını, böylece dünyadaki kaynakların daha etkin kullanılmasına neden olacağını ifade etmektedirler. Küreselleşme sürecinde kazançların daha fazla olacağını iddia eden neo-liberal iktisatçılar dönüşümün maliyetlerinin olacağını, ancak kaybedenlerin kayıplarının zamanla kazananlar tarafından karşılanacağını ve sonunda küresel toplumun bütünüyle gelişme eğilimi içerisine gireceğini savunmaktadırlar (Eddy, 1996).

Yoksulluk konusunda neo-liberal bakış açısının uygulamadaki temel dayanak noktası, diğer birçok konuda olduğu gibi Güney Kore ve Tayvan gibi başarılı Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerinin 1960–1980 dönemindeki deneyimleri olmaktadır. Sanayi ürünü ihracatına yönelik olarak bu ülkelerde gerçekleştirilen hızlı büyümenin, özellikle ilk aşamalarda emek yoğun alanlarda hızlı istihdam artışlarını beraberinde getirdiği ve gelir dağılımının diğer az gelişmiş ülkelere kıyasla daha eşitlikçi bir biçimde gelişmesini sağlayarak yoksulluğun da

azaltılmasında önemli bir rol oynadığı ileri sürülmektedir (Şenses, 2003: 283–284). Örneğin neo-liberal iktisatçılardan R. E. Lucas'a göre 20. Yüzyıla damgasını vuran uluslararası gelir eşitsizliği, 21. Yüzyılda azalacaktır. Lucas'ın neo-klasik modeline göre küreselleşmeyle tüm ülkeler aynı teknolojilere ulaşma olanağı bulacak, piyasa ekonomilerinde sermayenin uluslararası serbest dolaşımı sonucunda sermaye zengin ülkelerden yoksul ülkelere akacak ve yakınsama süreci gelişecektir. Bu sürecin sonucunda kişi başına reel gelir artışı ile başlangıçtaki gelir düzeyi arasında ters orantılı bir ilişki ortaya çıkacaktır (Lucas, 2000).

D. Acemoğlu ve J. Ventura uluslararası ticaretin yoksulluğu azaltarak dünyada daha istikrarlı bir gelir dağılımına yol açacağını savunmaktadırlar. Onlara göre uzmanlaşma ve ticaret sermaye birikimine azalan getiri sağlayacak ve dünya gelir dağılımı uluslararası ticarete serbestlik ve uzmanlaşmaya bağlı olarak şekillenecektir. Ticaret hadleri etkisiyle tüm ülkeler, farklı teknolojilere göre oluşmuş farklı gelir düzeylerinde aynı oranda büyüyecektir. Acemoğlu ve Ventura yaptıkları çalışmada uluslararası ticaretin büyümeyi hızlandıracağı ama ülkeler arasında eşitsizliğin aynı kalacağı, dolayısıyla serbestleşmenin genel anlamıyla yoksulluğu azaltacağı sonucuna ulaşmışlardır (Acemoğlu ve Ventura, 2001). J. Bhagwati ve T. N. Srinivasan ise serbest ticaretin yoksulluğun azaltılması üzerindeki olumlu etkisini savunmuşlar, bir ülke ihracata dönük kalkınma stratejisi izliyorsa makroekonomik istikrar sağlaması gerektiğini ve istikrarında düşük enflasyon demek olduğunu vurgulamışlardır. Bu şekilde yoksulları ticaret yoluyla olumlu etkileyecek bir kanalın daha ortaya çıkmış olduğunu, çünkü enflasyonun en olumsuz etkilediği kesimin yoksullar olduğunu belirtmişlerdir (Bhagwati ve Srinivasan, 2002).

D. Dolar ve A. Kraay çalışmalarında ithalat ve ihracatın GSMH'ya oranına, yani ticaretin dışa açıklığına ve azalan tarifelere göre ülkeleri küreselleşen ve küreselleşmeyenler biçiminde sınıflandırmışlar, küreselleşenlerin kişi başına GSMH'larının zengin ülkelere yakınlaştığını göstermişlerdir. Toplam dünya nüfusunun en yoksul %5'lik kesiminin geliri ve 80 ülkenin kişi başına geliri arasında yakınsama ilişkisi aramışlar, kırk yıllık veriler ile çalışarak aralarında pozitif korelasyon bulmuşlardır. Sonuçta küreselleşmenin yoksulların gelirleri üzerinde olumsuz etkisinin olmadığını savunmuşlardır (Dolar ve Kraay, 2001: 27). 1998 yılında Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan "*Dünya Rekabet Gücü*" isimli çalışmada, küreselleşmenin dünyada rekabet gücünü artırmaya yönelik politikalarıyla gelir eşitsizliği arasında pozitif değil aksine negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Başka bir ifadeyle rekabet gücünün arttığı ülkelerde gelir eşitsizlikleri de azalma eğilimi göstermektedir (Aktan, 2002: 263).

Ekonomik küreselleşmenin insani kalkınma üzerindeki etkisini 155 ülke ve Hong Kong'un 1995–2001 periyodundaki verilerini kullanarak araştıran K. Watanabe, küreselleşme ile insani kalkınma arasında gelişmiş ülkelerde negatif, gelişmekte olan ülkelerde ise zayıf ama pozitif bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşmıştır (Watanabe, 2004). Ruffin ise dünyadaki küresel eşitsizliğin Çin, Rusya ve Hindistan'ın ortalamasının üstünde büyüme hızları nedeniyle 1990 yılından buyana azaldığını, ticari serbestleşmenin küresel eşitsizliği azaltacağı yönünde iyimser olduğunu ifade ederek (Ruffin, 2009: 67) Watanabe'nin bulgularını desteklemektedir.

M. A. Khan, benzer bir çalışmada insani kalkınma ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi doğrudan yabancı sermaye yatırımları ile incelemiş ve doğrudan yabancı yatırımlar ile insani kalkınma arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur (Khan, 2005). D. Baines, iki ülke arasında serbest ticaret olduğunda sermayenin ücretlerin daha düşük olduğu az gelişmiş ülkelere kayma eğilimi göstereceğini, çünkü bu durumda malların daha ucuza üretilerek gelişmiş ülkelere ihraç edilebileceğini belirtmekte ve serbest ticaretin

az gelişmiş ülkeler için daha yararlı olduğunu savunmaktadır (Baines, 1999: 181). Böylece az gelişmiş ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki gelir eşitsizliği azalacak, gelir açığı azalma yönünde yakınsama sürecine girecektir.

Borraz ve Codova küreselleşmenin Meksika'nın iç gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarında son on yıldaki hanehalkı anket verilerini kullanmışlar ve küreselleşmenin ülke içi gelir dağılımındaki eşitsizliği artırmadığı, aksine gelir dağılımını daha eşitlikçi bir hale getirdiği sonucuna ulaşmışlardır (Borraz ve Cordova, 2007: 1). Wei ve Wu ise benzer bir araştırmayı Çin'in kırsal ve kentsel bölgeleri için 1988–1993 periyodunda incelemişler, daha fazla ticari serbestleşmenin kırsal ve kentsel bölgelerde gelir eşitsizliğini azaltmakta olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Onlara göre küreselleşme hem kırsal hem de kentsel bölgelerde gelir eşitsizliğini artırmaktan çok azaltmaya yardım etmektedir (Wei ve Wu, 2001: 1). Sala-i-Martin'in bulgularına göre de son yirmi yılda hem dünyadaki yoksulluk oranı hem de küresel eşitsizlik ciddi ölçüde azalmıştır (Sala-i-Martin, 2002). J. Norberg ve I. Vasquez ise küreselleşmenin yoksulların durumunu iyileştirdiğini, eskiden yalnızca zenginlerin yararlanabildiği pek çok mal ve hizmetten küreselleşme sayesinde bugün yoksulların da yararlanır hale geldiğini belirtmektedirler (Acar, 2009: 84).

2.2. Küreselleşme Karşıtları

Küreselleşme karşıtlarına göre küreselleşme, neo-liberalizmin 21. Yüzyıldaki adı olup Batı'nın ekonomik düzeni olan kapitalizmin ulusal kabına sığmadığı ve dünyaya yayılmak istediği bir durumdur. Burada amaç Batı'nın dünyadaki Pazar payını maksimize etmektir. Ancak küreselleşmeyle birlikte gelir dağılımının bozulması, yoksulluğun artması ve çevre kirliliği gibi unsurlar da ortaya çıkmaktadır. Ayrıca siyasal açıdan küreselleşme demokrasiyi getirmemekte, batılı ülkeler bu kavramı az gelişmiş ülkelerin işlerine müdahale etmek ve bu ülkeleri zayıflatarak amaçlarına daha kolay erişmek için kullanmaktadırlar. Küreselleşme konusundaki bu karamsar öngörü, Prebish-Singer tezi olarak da ifade edilen ve birçok iktisatçı tarafından kabul gören bir görüştür. Bu görüşe göre ticaret hadleri sürekli olarak birincil mal üreten az gelişmiş ülkelerin aleyhine gelişmektedir. Karşılaştırmalı üstünlükler doğrultusunda birincil mal ihraç eden ekonomilerin dış rekabete açılmaları sonucunda kazançlı olması ve katma değer yaratabilmesi şüphelidir (Crafts, 2004).

Küreselleşme karşıtları, neo-liberal politikaların yaygın bir biçimde uygulanmaya konmasından bu yana uzunca bir süre geçmiş olmasına karşın beklentilerin aksine dünyadaki eşitsizliklerin ve yoksulluğun birçok yerde giderek arttığını söylemektedirler. Onlara göre gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki farkın son kırk yılda, özellikle de bazı ülke grupları için gerek görece mutlak anlamda giderek açıldığı görülmektedir. Dünya nüfusunun %82'sini oluşturan 77 ülke için yapılan bir çalışmada 1950'li yıllarla 1990'lı yıllar arasında gelir eşitsizliklerinin 16 ülkede azaldığı, 16 ülkede belirgin bir eğilim göstermediği, birçoğu Doğu Avrupa ve Bağımsız Milletler Topluluğu ülkesi olmak üzere 45 ülkede ise arttığı sonucuna varılmıştır (Şenses, 2003: 315–316).

Milanoviç, 95 ülkenin 1988 yılına ait, 113 ülkenin de 1993 ve 1998 yıllarına ait hanehalkı verilerini kullanarak yaptığı çalışmasında bu görüşü destekleyen şu sonuçlara ulaşmıştır. Küreselleşmenin gelir dağılımına etkileri ülkelerin gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir. Küreselleşme gelir düzeyi düşük ülkelerde gelir dağılımındaki eşitsizliği daha da artırırken gelir düzeyi yüksek olan ülkelerde gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmaktadır. Milanoviç'in bulgularına göre iki ülke grubu arasındaki bu farklılaşma, 8000 Dolar düzeyinde gerçekleşmektedir (Milanoviç, 2005).

Küreselleşme karşıtları, küreselleşmenin yoksulluğu artırıcı ve gelir dağılımını bozucu etki yapmasının yanında bir dizi yapısal olumsuzluğu da beraberinde getirdiği düşüncesindedirler. Onlara göre küreselleşme mal ve sermaye hareketlerinde serbestleşmenin yanı sıra devletin ekonomideki ağırlığını da zayıflatmıştır. Özelleştirme, deregülasyon, devletin sağlık ve eğitimdeki rolünün azaltılması, daha pasif para ve maliye politikaları ve kamu harcamalarının giderek azaltılmasıyla devletin öncü rolü terkedilmiş, hemen hemen her şey piyasa mekanizmasına bırakılmıştır. Böylece sosyal devlet anlayışının sona erdirilmesi, özellikle düşük ve orta gelirli gruplar üzerinde olumsuz sonuçlar yaratmıştır. Örneğin Paris'te yaşayan bir orta sınıf ailenin geliri, Güney Doğu Asya'da kırsal kesimde yaşayan bir ailenin gelirinin yüz katını aşmakta, New York'lu bir avukatın bir saatlik geliri, Filipinli bir köylünün iki yıllık gelirine eşit olmaktadır (Chossudovsky, 1991: 2527; Şenses, 2006: 20).

Neo-Liberal politikaların yaygın uygulama alanı bulduğu son otuz yılda dünyanın en zengin ve en fakir ülkeleri arasındaki gelir uçurumunun giderek açıldığı gözlenmektedir. Dünya nüfusunun en zengin % 20'sini oluşturan ülkelerin dünya GSMH'sı içindeki payları 1970–1989 arası dönemde % 73,9'dan % 82,7'ye yükselirken, en yoksul %20'sini oluşturan ülkelerin dünya GSMH'sı içindeki payları ise % 2,3'ten % 1,4'e gerilemiştir (Prendergast ve Stewart, 1995: 56). Zengin ülkelerin lehine gelir dağılımının yeniden düzenlenmesi bu ülkelerde gelir dağılımının bozulmasını, hatta birçok ülkede yoksulluk oranlarının yükselmesini önleyememiştir. Özellikle üçüncü dünya ülkelerinde gittikçe artan sayıda insan korkunç bir yoksulluğa itilerek, fiziksel ve sosyal açıdan çok kötü şartlarda yaşamak zorunda bırakılmıştır.

Satınalma gücü paritesine göre günlük harcaması 1 Dolar'ın altında olan yoksulların oranı Nijerya'da % 70,2, Zambiya'da % 63,7, Madagaskar'da %49,1, Gana'da %44,8 gibi çok yüksek değerlere ulaşmıştır (World Bank, 2003: 236–237). Son yıllarda yüksek büyüme hızlarıyla dikkatleri üzerine çeken Çin ve Hindistan da bile yoksulluğun büyüme ile birlikte mutlak anlamda azaldığı, ancak kişi başına gelir artarken gelir eşitsizliğinin de sürekli artan bir seyir izlediği saptanmıştır (Quah, 2002). Ayrıca Cornia ve Kiiski'nin yaptıkları çalışmaya göre son yirmi yılda 73 ülkeden 48'inde ülke içi gelir eşitsizliği artmıştır ve bu durum neo-liberal politikalarından kaynaklanmaktadır. Ülke içi gelir eşitsizliği artan 48 ülke, çalışmada ele alınan 73 ülkenin toplam GSMH'sının %73'ünü ve toplam nüfusunun % 79'unu kapsamaktadır. Bu dönem içinde gelir eşitsizliğinin 16 ülkede aynı düzeyde kaldığı, 9 ülkede ise azalma eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Afrika ülkelerinde, Latin Amerika'da, Doğu Avrupa'da ve geçiş ekonomilerinde eşitsizliğin arttığı gözlemlenmiştir (Cornia ve Kiiski, 2001).

Küreselleşme karşıtlarına göre giderek artan ve yüksek sesle dile getirilen yoksulluğu azaltma vaatlerine rağmen yoksulluk içinde yaşayanların sayısındaki ciddi ve belirgin artışlar, küreselleşme ve piyasa ekonomisinin istikrarı sağlamada başarısız olduğunun bir göstergesidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kriz korkusu her zaman gündemde olan önemli bir olgu haline gelmiştir. Stiglitz; "*Küreselleşme, gelişmekte olan ülkelerde ve özellikle bu ülkelerde yaşayan fakirler üzerinde yıkıcı etkilere sahiptir*" diyerek (Stiglitz, 2002: 9) konunun önemini vurgulamaktadır.

Küreselleşme, gelişmekte olan ülkeler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin yanında gelişmiş ülkelerdeki nitelsiz işçilerin üzerinde baskı yaratmakta, ekonomik güvensizliği artırmakta, uygulanan sosyal düzenlemelerin sorgulanmasına yol açmakta ve sosyal güvenlik ağlarının zayıflamasına neden olmaktadır. Bilindiği gibi Heckscher-Ohlin'in açık bir ekonomide faktör fiyatlarının eşitleneceğini öngören teoremine göre ücret gibi faktör gelirleri, uluslararası bir yakınsamanın gerçekleşmesini sağlar. Ancak küreselleşme

karşıtları çoğu zaman bu durumun gerçekleşmediği iddia etmektedirler. Örneğin ABD’de işçilerin reel ücretleri % 1 düşerken nüfusun en zengin % 1’inin gelirleri % 13,5 artmıştır. ABD’de genel müdürlerin ortalama maaşları 1990’ların başında ortalama işçi ücretininin 107 katı iken 2005 yılında 441 katına yükselmiştir. Ayrıca ABD’de çok az işçinin yeterli sağlık sigortası ve emekli maaşı bulunmaktadır. İnsanlar daha uzun saatler ve daha az iş güvenliği altında çalışmaktadırlar (Lawrence ve Slaughter, 1993). R. C. Feenstra’ya göre gelişmiş ülkelerdeki düşük nitelikli işçilerin durumunun bozulmasına neden olan faktörler küreselleşme ve yeni teknolojilerdir. Küreselleşme hem yoğun bilgi teknolojileriyle üretilen mal ve hizmetlere daha geniş pazarlar yaratmakta, hem de niteliksiz işgücü aleyhine olacak değişimin gelişmesine yardım etmektedir (Feenstra, 1998). Ayrıca firmaların üretimlerini dış kaynaklama yoluyla çeşitli ülkelerde gerçekleştirmeleri, gelişmiş ülkelerde niteliksiz işgücünün istihdamı üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.

3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM ve TEKNİKLER

Gelir dağılımı, bir ülkede belirli bir süre içinde üretilen ulusal hasıla veya gelirin bireyler, gruplar veya üretim öğeleri arasında dağılımı olarak tanımlanabilir. Gelir dağılımının başlıca türleri fonksiyonel gelir dağılımı, kişisel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı ve bölgesel gelir dağılımıdır. Küreselleşmenin ülkelerin iç gelir eşitsizliklerine etkisinin incelendiği bu çalışmada OECD ülkeleri araştırmaya konu edilmiş, gelir dağılımı göstergesi olarak kişisel gelir dağılımı seçilmiştir. Fonksiyonel, sektörel ve bölgesel gelir dağılımı inceleme dışında bırakılmıştır.

Kişisel gelir dağılımı konusunda yapılan ampirik çalışmaların çok farklı sonuçlar sergilediği görülmektedir. Bu durum eşitsizliği ölçmek için kullanılan ölçüm yöntemleriyle yakından ilişkilidir. Eşitsizliği ölçmek için genellikle literatürde standart ölçüm olarak Gini Katsayısı kullanılmaktadır. Gini Katsayısı sıfır ile bir sayıları arasında bir değer alır. Gelir dağılımı tam eşit olması durumunda Gini Katsayısı sıfıra, gelir dağılımı tamamen eşitsiz olduğunda bire eşit olmaktadır. Çalışmada OECD ülkelerinin ülke içi kişisel gelir dağılımlarında Gini Katsayıları verileri kullanılmıştır.

Ekonomi literatüründe küreselleşmenin ulusal ekonomilere ve dünya ekonomisine etkileri konusunda yapılmış ve yapılmakta olan çalışmaların sayısı hızla artmaktadır. Bu çalışmalarda genellikle bağımsız değişken olarak kullanılan ve ulusal ekonomilerin küreselleşme derecelerini temsil eden küreselleşme endeksleri dikkat çekmektedir. Küreselleşme endeksleri genellikle küreselleşmenin tek boyutunu kapsamakta ve bu boyutla ilgili değişkenler üzerinden hesaplanmaktadır. Küreselleşmenin çok boyutlu bir olgu olduğunu ileri süren çalışmalar ise küreselleşme ölçümlerini birden fazla boyut üzerinde yapılandırmakta ve değişken seçimlerini buna göre yapmaktadırlar. Çalışmada OECD ülkelerinin küreselleşme derecelerinin göstergesi olarak çok boyutlu endekslerden KFP, KOF ve MGI küreselleşme endeksleri kullanılmıştır. Bu endekslerin elde edilmesinde kullanılan değişkenlerle ilgili bilgiler aşağıda verilmiş olup endekslerin yeterliliklerine yönelik eleştiriler ve hesaplama yöntemleri çalışmaya dahil edilmemiştir.

3.1. KFP Küreselleşme Endeksi²

Foreign Policy Magazine dergisi için A. T. Kearney tarafından hazırlanan Kearney Foreign Policy (KFP) küreselleşme endeksi, küreselleşme derecesini birçok açıdan ele alarak ölçen çok boyutlu endekslere yönelik ilk çalışmadır. Kearney, küreselleşme endeksini küresel

² Bu endeks çeşitli yazarlarca “A. T. Kearney Globalization Index”, “The Foreign Globalization Index”, “ATK/FP Index”, “KFPGI” ve “KFP Globalization Index” gibi isimlerle anılabilmektedir.

bütünleşmenin göstergesi olan ekonomik, teknolojik, kişisel ve siyasal küreselleşme olmak üzere dört boyuta dayandırarak incelemektedir. Bu boyutların değişkenleri ve endeksin hesaplanmasındaki ağırlıkları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: KFP Küreselleşme Endeksinde Yer Alan Değişkenler ve Ağırlıkları

Kategori	Değişken Adı	Değişkenin Tanımı	Ağırlığı
Mal ve Hizmetlerde Küreselleşme	Ticaret	(İthalat + İhracat)/GSMH	1
	Yakınsama	Nominal GSMH/Reel GSMH	1
Finansal Küreselleşme	Gelir	(Krediler + Borçlar)/GSMH	1
	Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY)	(Giren DYY + Çıkan DYY)/GSMH	2
	Portfolyo Yatırımları (PY)	(Giren PY + Çıkan PY)/GSMH	2
Kişisel Küreselleşme	Turizm	(Gelen Turist Sayısı + Çıkan Turist Sayısı)/Toplam Nüfus	1
	Telefon	Gelen Uluslararası Telefon Görüşmesi / Giden Uluslararası Telefon Görüşmesi (Kişi başına, dakika)	2
	Transfer Ödemeleri	(Krediler + Borçlar) / GSMH	1
İnternet	İnternet Kullanıcıları	İnternet Kullanıcıları Sayısı /Toplam Nüfus	2/3
	İnternet Sunucuları	Her bir milyon kişiye düşen sunucu sayısı	2/3
	Güvenlik Servisleri	Her bir milyon kişiye düşen servis sayısı	2/3

Kaynak: Lockwood, B. (2001), “How Robust Is The Foreign Policy/Kearney Index of Globalization”, Centre For The Study of Globalization and Regionalisation (CSGR) Working Paper No: 79/01, August, p:5.

KFP küreselleşme endeksi hesaplama yöntemi, esas itibariyle Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) İnsani Kalkınma Endeksinin oluşturulmasında kullanılan yöntemdir (Samimi vd., 2012: 28). İlk etapta endekste kullanılması gereken değişkenler belirlenmekte, daha sonra bu değişkenlerin niceliksel ölçümleri yapılmaktadır. Elde edilen nicel değerler farklı birimlerle tanımlanan çeşitli değişkenlerde karşılaşılabilecek sorunların ortadan kaldırılması için normalleştirilmektedir. Endeksin elde edilmesinde kullanılan bu değerlerin en düşük değerine sıfır, en yüksek değerine bir verilmektedir ve normalize edilmiş ölçüğe göre her değişkenin sıralaması yapılmaktadır (Anderson ve Herbertsson, 2003: 3).

KFP küreselleşme endeksi dünya GSMH’sının % 96’sını, nüfusunun ise % 84’ünü oluşturan 62 ülkeyi derecelendirerek aralarında sıralama yapmaktadır (www.foreignpolicy.com, 27.10.2013). Endeksin 2006 yılındaki sıralamasında ilk sırayı Singapur alırken Türkiye 57. sırada yer almıştır. Endekste ilk beş sırayı sırasıyla Singapur, İsveç, ABD, İrlanda ve Danimarka oluşturmakta, Endonezya, Hindistan ve İran ise son üç sırayı paylaşmaktadır.

3.2. KOF Küreselleşme Endeksi

İsviçre Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü’nün yayınladığı KOF Küreselleşme Endeksi ilk kez küreselleşmenin ulusal sınırları aşındıran, ulusal ekonomileri, kültürleri, teknolojileri ve yönetimleri bütünleştiren, karmaşık bağımlılık ilişkileri üreten bir süreç olduğu görüşünden hareket eden A. Dreher tarafından 2002 yılında oluşturulmuş, Dreher vd. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ekonomik, siyasal ve sosyal küreselleşme açısından bir endeks geliştirmeye çalışan Dreher, bu üç boyutu ağırlıkları farklı olan alt endekslere bölümlendirmiştir.

Tablo 2: KOF Küreselleşme Endeksinde Yer Alan Değişkenler ve Ağırlıkları

Değişkenler	Ağırlığı
A. Ekonomik Küreselleşme 1. Cari Akımlar (%50) Ticaret (GSMH'nin yüzdesi olarak) (%21) Doğrudan yabancı yatırımlar, stoklar (GSMH'nin yüzdesi) (%28) Portfolyo yatırımları (GSMH'nin yüzdesi) (%24) Yabancılara gelir ödemeleri (GSMH'nin yüzdesi) (%27) 2. Kısıtlamalar (%50) İhracat üzerindeki gizli engeller (%24) Ortalama tarife oranları (%27) Uluslararası ticaret üzerindeki vergiler (%26) Sermaye hesabı kısıtlamaları (%23)	% 38
B. Sosyal Küreselleşme 1. Kişisel İletişim Bilgileri (%34) Telefon trafiği (%25) Transferler (GSMH'nin yüzdesi) (%4) Uluslararası turizm (%26) Yabancı nüfus (Toplam nüfusa oranı) (%21) Uluslararası mektuplaşma (Kişi başına) (%25) 2. Bilgi Akışı Verileri (%35) İnternet kullanan nüfus (1000 kişiye düşen) (%33) Televizyon sayısı (1000 kişiye düşen) (%36) Günlük gazete ticareti (GSMH'nin yüzdesi) (%32) 3. Kültürel Yakınlaşma Verileri (%31) Mc Donald's restoranları sayısı (Kişi başına) (%44) Ikea mağazaları sayısı (Kişi başına) (%45) Kitap ticareti (GSMH'nin yüzdesi) (%11)	% 37
C. Siyasi Küreselleşme Ülkedeki konsolosluk sayısı (%25) Uluslararası organizasyonlara üyelik (%28) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına katılım (%22) Uluslararası anlaşmalar (%25)	% 25

Kaynak: http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2013/03/25/variables_2013.pdf, Erişim: 19.01.2013
 Dreher, A. (2005), "Does Globalization Affect Growth? Evidence From a New Index of Globalization", Thurgau
 Wirtschaftsinsttut Research Paper Series, No: 6, April, p:19

Ekonomik küreselleşme cari akımlar ile dış ticaret ve uluslararası sermayeye konulan kısıtlamalar olmak üzere iki değişkenin bileşimiyle gösterilmiştir. Endeksin siyasi küreselleşme derecesini ölçen kısmı, ülkedeki konsoloslukların sayısı, uluslararası organizasyonlara üyelik, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına katılım ve uluslararası anlaşmalar unsurlarından oluşmaktadır. KOF küreselleşme endeksinin son boyutu olan sosyal küreselleşmede ise kişisel iletişim bilgileri, bilgi akışı verileri ve kültürel yakınlaşma ile ilgili veriler yer almaktadır. Tablo 2, KOF küreselleşme endeksinin hesaplanmasında kullanılan değişkenleri ağırlıklarına göre vermektedir. KOF'un ekonomik, sosyal ve siyasi küreselleşme başlıkları altında incelediği endekste 2012 yılında 208 ülke arasında ilk sırayı 92,76 puanla Belçika alırken Belçika'yı sırasıyla İrlanda (91,95), Hollanda (90,94), Avusturya (90,55) ve Singapur (89,18) izlemektedir. Türkiye ise 69,99 puanla sıralamada 41. sırada yer almaktadır.

3.3. MGI Küreselleşme Endeksi (Maastrich Globalization Index)

Martens ve Zywiets (2006) tarafından geliştirilen MGI küreselleşme endeksi (Maastricht Globalization Index), 117 ülkeye ait değişik kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak oluşturulmuştur. Geniş kapsamlı olma, veri bulabilme ve kalite arasında dengeyi kurabilmek için göstergeler KFP küreselleşme endeksi çalışmalarından yararlanılarak seçilmiştir. Tablo 3'den de izlenebileceği gibi MGI küreselleşme endeksinin hesaplanmasında kullanılan değişkenler beş kategoriden oluşmaktadır. Bunlar sırasıyla siyaset, ekonomi, sosyal-kültürel, teknoloji ve çevre alanlarıdır.

Tablo 3: MGI Küreselleşme Endeksi Değişkenleri

Kategori	Değişken Adı	Değişken Tanımı
Siyaset Alanı	Elçilikler	Ülkedeki elçiliklerin ve konsoloslukların sayısı
	Organizasyonlar	Uluslararası organizasyonlara üyelik sayısı
	Askeri	Konvensiyonel silahlara yapılan harcamaların toplam askeri harcamalar içindeki payı
Ekonomi Alanı	Ticaret	İthalat ve ihracatın GSMH'ya oranı
	Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY)	DYY'ların GSMH'ya oranı
	Sermaye	Özel sermaye akımlarının GSMH'ya oranı
Sosyal ve Kültürel Alan	Göçmenler	Her 100 kişi başına düşen yabancı sayısı
	Turizm	Her 100 kişi başına uluslararası giriş ve çıkış yapan kişi sayısı
Teknoloji Alanı	Telefon	Kişi başına uluslararası telefon görüşmesi (Dakika)
	İnternet	İnternet kullanıcı sayılarının toplam nüfusa oranı
Çevre Alanı	Ekolojik Ayakizi	Küresel alanda ekolojik açık

Kaynak: Martens, P., Raza, M. (2009), "Globalization In The 21st Century: Measuring Regional Changes In Multiple Domains", The Integrated Assessment Journal, 9 (1): 6.

Bu kategorilerden her birine göre 117 ülkenin aldığı puan sıralamalarının eşit dağılımla bir araya getirilmesi sonucunda MGI küreselleşme endeksi değeri ve dolayısı ile ülkelerin küreselleşmeye katılım dereceleri ortaya konulmaktadır (Günsoy, 2006: 34). İrlanda'nın 72,0 puanla ilk sırayı aldığı 2008 yılı MGI küreselleşme endeksinde onu sırasıyla 68,4 puanla Belçika, 68,3 puanla İsviçre, 68,2 puanla Hollanda ve 62,5 puanla Fransa izlemektedir. Türkiye ise 32,1 puanla endekste 40. sırada yer almaktadır (Martens ve Raza, 2009: 13).

4. OECD ÜLKELERİNDE GELİR EŞİTSİZLİĞİ ve KÜRESELLEŞME İLE İLİŞKİSİ

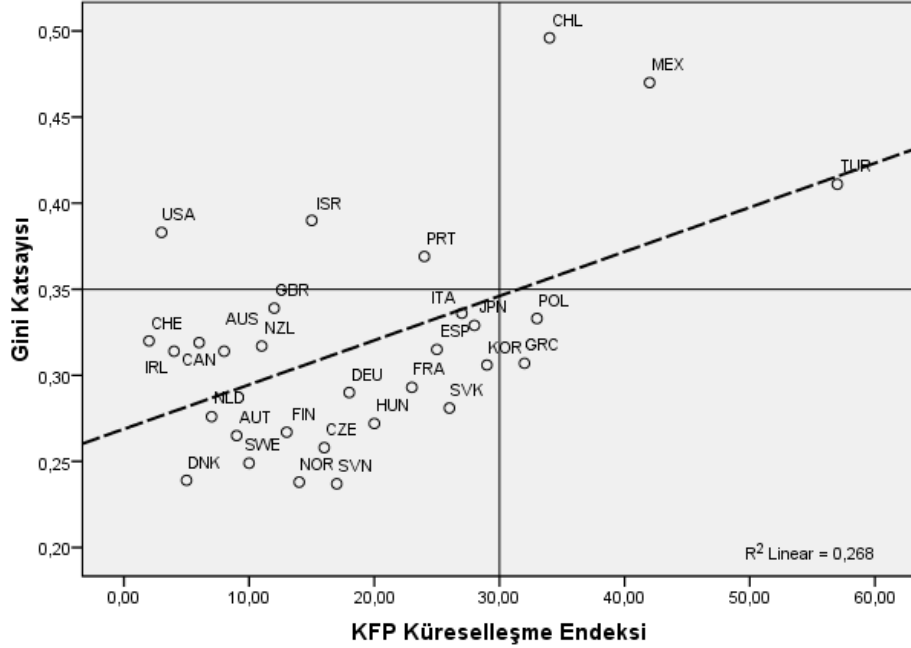
Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından yayımlanan "OECD Ülkelerinde Artan Gelir Eşitsizliği" isimli rapora göre 2008 küresel ekonomik kriz öncesindeki 20 yıl boyunca 22 OECD ülkesinden 17'sinde gelir eşitsizliği artmıştır. Hanehalkı harcanabilir gelir artışının yılda ortalama %1,7 olduğu en zengin %10'luk kesiminin gelirinin en yoksul %10'un gelirinden daha hızlı büyüdüğü belirtilen raporda, bu durumun OECD ülkelerinde gelir dağılımını daha da bozduğu ifade edilmektedir (OECD, 2011: 5-6). Peki, gelir eşitsizliğindeki bu artışta küreselleşmenin etkisi nedir?

Tablo 4: OECD Ülkeleri ve Sembolleri

Avustralya	AUS	Japonya	JPN
Avusturya	AUT	Güney Kore	KOR
Belçika	BEL	Lüksemburg	LUX
Kanada	CAN	Meksika	MEX
Şili	CHL	Hollanda	NLD
Çek Cumhuriyeti	CZE	Yeni Zelanda	NZL
Danimarka	DNK	Norveç	NOR
Estonya	EST	Polonya	POL
Finlandiya	FIN	Portekiz	PRT
Fransa	FRA	Slovakya	SVK
Almanya	DEU	Slovenya	SVN
Yunanistan	GRC	İspanya	ESP
Macaristan	HUN	İsveç	SWE
İzlanda	ISL	İsviçre	CHE
İrlanda	IRL	Türkiye	TUR
İsrail	ISR	Birleşik Krallık	GBR
İtalya	ITA	Amerika Birleşik Devletleri	USA

Küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi OECD ülkeleri kapsamında inceleyen bu çalışmada Tablo 4. bu bölümde yer alan şekillerdeki OECD ülkelerinin sembollerini, Şekil 1 ise 2006 yılı için KFP küreselleşme endeksi ile Gini Katsayıları dağılımını vermektedir. Şekil 1’de yatay eksenle KFP küreselleşme endeksi değerleri, dikey eksenle ise Gini Katsayıları gösterilmiştir. Buna göre Gini Katsayısı en yüksek olan ülke 0,496 ile Şili, bu katsayının, dolayısı ile gelir eşitsizliğinin en az olduğu ülke 0,237 ile Slovenyadır. Bu iki değer yaklaşık ortası olan 0,35’in üzerinde bir Gini Katsayısına sahip ülkelerde gelir dağılımının görece olarak dengesiz olduğu söylenebilir.

Şekil 1: OECD Ülkelerinde Gini Katsayıları ve KFP Küreselleşme Endeks Değerleri Dağılımı (2006 yılı)

Kaynak: Gini Katsayıları <http://ststs.oecd.org/Indeks.aspx?DataSetCode=IDD>, Erişim:22.11.2013 ve KFP Küreselleşme Endeks değerleri [http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization_Index_\(A.T.Kearney\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization_Index_(A.T.Kearney)), Erişim: 22.11.2013 den alınarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

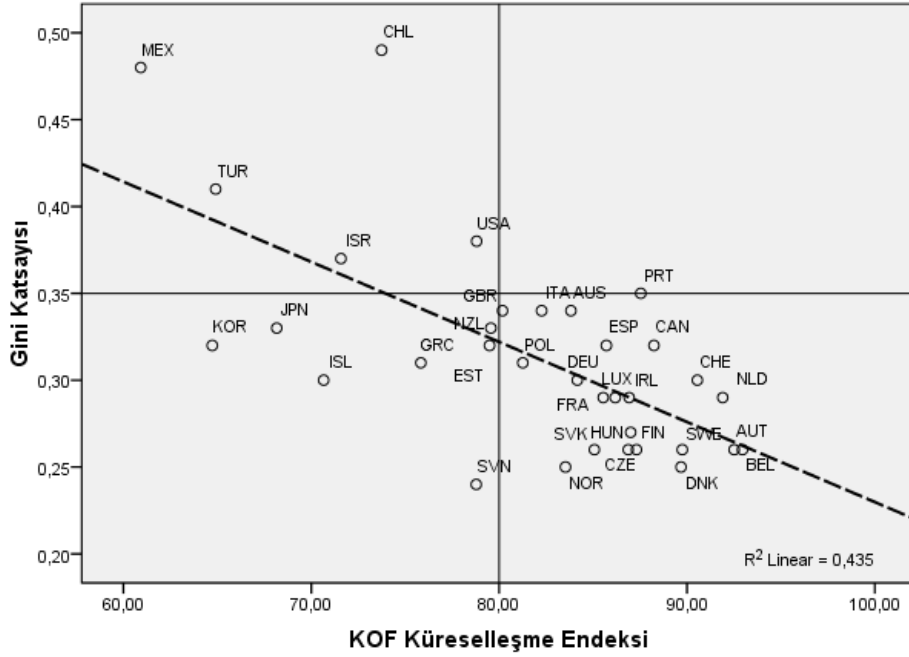
Toplam 62 ülkeyi küreselleşme derecelerine göre sıralayan KFP endeksinde en düşük küreselleşme düzeyine sahip olan OECD ülkesi 57. Sırada olan Türkiye, en yüksek küreselleşme düzeyine sahip olan OECD ülkesi ise 2. sırada bulunana İsviçre'dir. Bu iki ülke sıralama değerlerinin ortasına çekilen dikey bir çizgi ile Şekil 1'i dört bölüme ayırarak incelemek mümkündür. Gini Katsayısı 0,35'in üzerinde olan, diğer bir ifadeyle gelir eşitsizliğinin görece olarak yüksek olduğu ülkeler ABD, İsrail, Portekiz, Şili, Meksika ve Türkiye'dir. Bu ülkeleri küreselleşme açısından incelediğimizde şeklin sağ üst ve sol üst bölgelerine eşit bir şekilde dağıldıkları görülmektedir.

Şekil 1'in sağ alt bölümünde yer alan Yunanistan ve Polonya hem küreselleşme düzeyi, hem de Gini Katsayısı düşük olan ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. 2006 yılı itibariyle ABD dışındaki gelişmiş OECD ülkelerinin tamamı küreselleşme düzeyinin yüksek, gelir eşitsizliğinin ise düşük olduğu sol alt bölümde yer almaktadır. Buna göre Şekil 1, KFP küreselleşme endeksi dikkate alındığında daha fazla küreselleşmiş ülkelerde gelir eşitsizliğinin daha düşük olduğuna, diğer bir deyişle bu ülkelerde gelir dağılımının daha adil gerçekleştiğine dair bir veri sunmaktadır.

OECD ülkelerinde Gini Katsayısı dağılımını KOF küreselleşme Endeksi değerlerine göre 2010 yılı için gösteren Şekil 2, Şekil 1 de olduğu gibi dört bölgeye ayrılmıştır. Bu ayırım hem Gini katsayıları, hem de KOF küreselleşme endeksi değerlerinde en düşük ve en yüksek sayısal verilere sahip ülkelerin, aritmetik ortalama değerlerine bir çizgi çekmek suretiyle yapılmıştır. Buna göre Gini Katsayısı 0,35'in üzerinde olan ülkeler gelir eşitsizliğinin görece olarak yüksek olduğu OECD ülkelerini, bu değer altında Gini Katsayısına sahip ülkeler ise görece olarak daha adil gelir dağılımına sahip OECD ülkelerini göstermektedir. Şekil 2'yi küreselleşme dereceleri açısından değerlendirdiğimizde KOF

küreselleşme endeks değeri 80 puanın üzerinde olan ülkeler görece olarak daha çok küreselleşmiş, KOF küreselleşme endeks değeri 80 puanın altında olan ülkeler ise görece olarak daha az küreselleşmiş ülkeleri temsil etmektedir.

Şekil 2: OECD Ülkelerinde Gini Katsayıları ve KOF Küreselleşme Endeksi Değerleri Dağılımı (2010 Yılı)

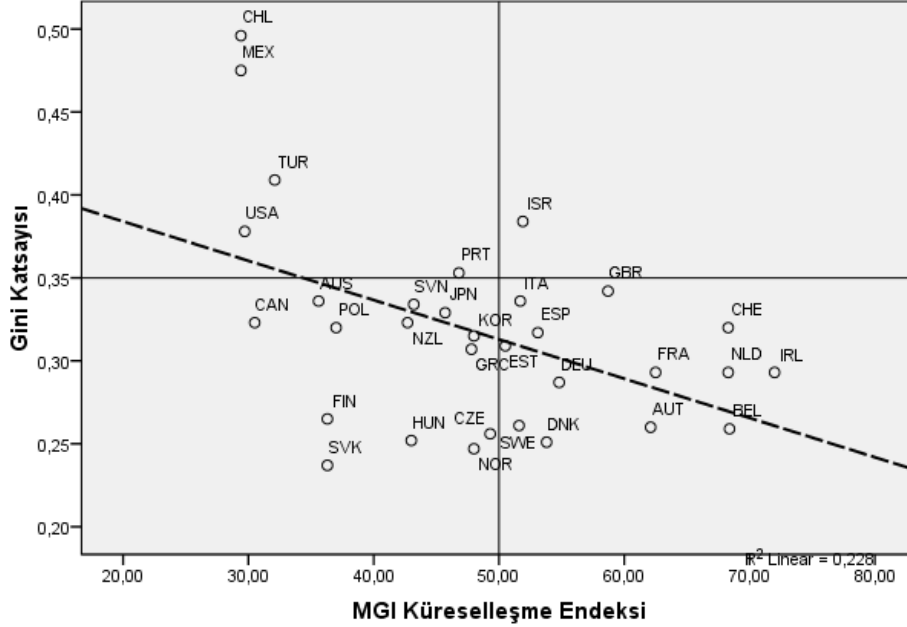
Kaynak: Gini Katsayıları "<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD>, Erişim:22.11.2013" ve KFP Küreselleşme Endeksi Değerleri <http://globalization.kof.ethz.ch/query/showData>, Erişim: 18.10.2013"den alınarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Buna göre Şekil 2'nin sol üst bölgesine baktığımızda daha az küreselleşen ve gelir eşitsizliğinin yüksek olduğu ülkelerin Meksika, Şili, Türkiye, İsrail ve ABD olduğu görülmektedir. Küreselleşme düzeyinin düşük, gelir eşitsizliğinin daha az olduğu sol alt bölgede ise Kore, Japonya, İzlanda, Yunanistan, Yeni Zelanda, Estonya ve Slovenya bulunmaktadır. Şekil 2'deki en çarpıcı göstergelerden biri, küreselleşmenin ülkelerin iç gelir dağılımını bozduğunu iddia edenlerin aksine hem küreselleşme düzeyinin hem de gelir eşitsizliğinin yüksek olduğu durumu temsil eden sağ üst bölgede hiçbir OECD ülkesinin bulunmamasıdır. Diğer OECD ülkelerinin hepsi, daha fazla küreselleşmiş ve gelir eşitsizliğinin daha az olduğu sağ alt bölgede yer almaktadır.

Özetle Şekil 2'yi incelediğimizde OECD ülkelerinden daha yüksek KOF küreselleşme endeks değerine sahip olan, diğer bir deyişle daha fazla küreselleşen ülkelerde gelir eşitsizliğinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 3 ise OECD ülkelerinde küreselleşme ve gelir eşitsizliği ilişkisini MGI küreselleşme endeksi ve Gini Katsayıları dağılımına göre vermektedir. Şekil 1 ve Şekil 2'de olduğu gibi Şekil 3 de dört bölgeye ayrılmış olup bunlardan sol üst bölge daha az küreselleşen ve gelir eşitsizliğinin yüksek olduğu ülkelerin bulunduğu alanı, sol alt bölge ise gelir eşitsizliği ve küreselleşme düzeyinin daha düşük olduğu ülkelerin bulunduğu alanı ifade etmektedir.

Şekil 3: OECD Ülkelerinde Gini Katsayıları ve MGI Küreselleşme Endeksi Değerleri Dağılımı (2008 Yılı)

Kaynak: Gini Katsayıları "<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD>, Erişim: 22.11.2013" ve MGI Küreselleşme Endeksi Değerleri "Martens, P., Raza, M. (2009), Globalization In The 21st. Century: Measuring Regional Changes In Multiple Domains, The Integrated Assesment Journal, Vol: 9, Issue:1, p:13" den alınarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Şeklin sağ tarafında yer alan bölgede bulunan, diğer bir ifadeyle 50'nin üzerinde MGI küreselleşme endeks değerine sahip olan ülkeler, küreselleşme açısından daha fazla küreselleşen ülkeler olmakla birlikte bunlardan sağ üst bölgede yer alanlarda gelir eşitsizliği görece olarak yüksek iken sağ alt bölgede yer alanlarda gelir dağılımı daha adil olmaktadır.

Buna göre gelir eşitsizliğinin görece olarak yüksek olduğu sağ ve sol üst bölgede yer alan ülkelerin Meksika, Şili, Türkiye, ABD, Portekiz ve İsrail olduğu görülmektedir. Bunlardan Türkiye ve Portekiz ile birlikte Latin Amerika ülkeleri Şili ve Meksika'nın 1990'lı yıllara kıyasla gelir dağılımlarında bir düzelme yaşanmasına rağmen bu ülkelerin halen çok yüksek Gini Katsayısına sahip olmaları önemlidir. Çünkü bu ülkeler, küreselleşme düzeyi açısından daha az küreselleşmiş ülke grubuna girmektedirler. İsrail ise daha fazla küreselleşme endeks değerine sahip olmakla birlikte gelir eşitsizliği görece olarak yüksek olan tek ülkedir.

ABD dışındaki tüm gelişmiş OECD ülkeleri Şekil 1 ve Şekil 2'de olduğu gibi Şekil 3'de de daha adil gelir dağılımını ifade eden sağ ve sol alt bölgede yer almaktadırlar. Ancak burada Şekil 1 ve Şekil 2'den farklı olarak gelir eşitsizliği daha az olan OECD ülkeleri, MGI küreselleşme endeks değeri 50'nin üstüne ve altına eşit bir sayıda dağılmaktadır.

Özetle Şekil 1, Şekil 2 ve Şekil 3'ü incelediğimizde son yıllarda bazı ülkelerde artan gelir eşitsizliğinden küreselleşmeyi sorumlu tutmanın doğru olmadığı görülmektedir. Hatta bu şekillerde kesik çizgi ile gösterilen eğilim çizgileri, küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasında ters yönlü bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Bu sonuç küreselleşmenin ülkelerde iç gelir dağılımını bozmak bir yana düzelttiği savını destekleyen küreselleşme taraftarlarının görüşleri ile de uyumlu bir sonuç sergilemektedir.

5. SONUÇ

Günümüzün en moda kavramlarından biri olan küreselleşmenin en çok tartışılan toplumsal sonucu, dünya ölçeğinde ve ülkelerin kendi içinde yarattığı gelir dağılımındaki bozulma veya gelir eşitsizliği iddiasıdır. Bu nedenle gelir dağılımına ilişkin tartışmalar son yıllarda artan ölçüde yaygın bir küreselleşme söylemi içinde yapılabilecek hale gelmiştir. Bireylerin ve toplumsal sınıfların refah düzeylerindeki değişmelerinin analiz edilmesinde gelir dağılımı veya gelir eşitsizliği verilerinin önemli olması, iktisatçıların konuya olan ilgisinin daha da artmasına neden olmuştur.

Küreselleşme çok boyutlu bir olgu olduğu için basit, tek ve herkes tarafından kabul edilen bir tanımlama yoktur. Bu durum küreselleşmenin gerek ülkelerarası, gerekse ülkelerin kendi içlerindeki gelir eşitsizliklerine etkisi konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasını da beraberinde getirmiştir. Küreselleşme yanlıları, küreselleşmenin gelir dağılımındaki eşitsizliği ve yoksulluğu artırmadığını, zengin ile yoksulun arasının açılmasına küreselleşmenin neden olmadığını, aksine küreselleşmenin birçok bakımdan eşitleyici bir süreç olduğunu ileri sürerlerken, küreselleşme karşıtları küreselleşmeyle birlikte dünyadaki eşitsizliklerin ve yoksulluğun birçok yerde arttığını iddia etmektedirler.

Küreselleşme ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi OECD ülkeleri ayrımında inceleyen bu çalışmada gelir eşitsizliği göstergesi olarak Gini Katsayısı, küreselleşme göstergesi olarak ise çok boyutlu küreselleşme endekslerinden KFP, KOF ve MGI küreselleşme endeksleri kullanılmıştır. Çalışmada KFP küreselleşme endeksine göre daha fazla küreselleşme düzeyine sahip ülkelerden ABD, İsrail ve Portekiz dışındaki diğer OECD ülkelerinde gelir eşitsizliğinin görece olarak daha düşük olduğu, KOF küreselleşme endeksine göre küreselleşme endeksi değeri yüksek olan yani daha fazla küreselleşen hiçbir OECD ülkesinde gelir eşitsizliğinin görece olarak yüksek olmadığı, diğer bir ifadeyle bu ülkelerin daha adil bir gelir dağılımına sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. MGI küreselleşme endeksi verileri ise İsrail dışındaki daha fazla küreselleşen OECD ülkelerinde gelir eşitsizliğinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca her üç küreselleşme endeksi de ülkelerin daha fazla küreselleşmesiyle gelir eşitsizliği arasında ters yönlü bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

Sonuç olarak küreselleşmenin ülkelerde gelir eşitsizliğini artırdığını iddia edenlerin aksine çok boyutlu küreselleşme endekslerinden KFP, KOF ve MGI küreselleşme endekslerine göre küreselleşme, ülkelerdeki gelir eşitsizliğini artırmadığı gibi daha fazla küreselleşen ülkelerin görece olarak daha adil bir gelir dağılımına sahip olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ACAR, M. (2009). Düzleştirici ve Özgürleştirici Bir Süreç Olarak Küreselleşme, Orion Kitabevi, Ankara.
- ACEMOĞLU, D., VENTURA, J. (2001). The World Income Distribution, NBER Working Paper, No: 8083, January.
- AKTAN, C. C. (2002). Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Ankara.
- ANDERSEN, T. M., HERBERTSSON, T. T. (2003). "Measuring Globalization", The Institute For The Labor (IZA) Discussion Paper, No: 817, July.

- BAINES, D. (1999). *European Immigration Since 1945, Western Europe: Economic and Social Change Since 1945*, Ed: Max-Stephan Schulze, London and Newyork: Longman.
- BAIROCH, P., KOZUL-WRIGHT, R. (1996). *Globalization Myths: Some Historical Reflections on Integration, Industrialization and Growth In The World Economy*, UNCTAD/056/DP/113, No: 113, pp: 1-32.
- BHAGWATI, J., SRINIVASAN, T. N. (2002). "Trade and Poverty In The Poor Countries", *The American Economic Review*, 92 (2): 180-183.
- BORRAZ, F., CORDOVA, J. E. L. (2007). "Has Globalization Depended Income Inequality In Mexico?", *Global Economy Journal*, 7 (1): 1-57.
- BREITENFELLNER, A. (1997). "Global Unionism: A Potential Player", *International Labor Review*, 136 (4): 531-580.
- BURGOON, B. (2010). "Betwixt and Between? The European Union's Redistributive Management of Globalizaiton", *Journal of European Public Policy*, 7 (3): 433-448.
- CAMBELL, D. (1994). "Foreign Investment Labour Immobility and The Quality of Employment", *International Labour Review*, 133 (2): 185-204.
- CHOSSUDOVSKY, M. (1991). "Global Poverty and New-World Economic Order", *Economic and Political Weekly*, 26 (44): 2527-2535.
- CORNIA, G. A., KIISKI, S. (2001). *Trends In Income Distribution In The Post-World War II Period*", World Institute For Development Economic Research (WIDER), Discussion Paper No: 2001/89, September.
- CRAFTS, N. (2004). "Globalization and Economic Growth: A Historical Perspective", *The World Economy*, 27 (1): 45-58.
- DOLAR, D., KRAAY, A. (2001). *Trade, Growth and Poverty*, Development Research Group, The World Bank, June.
- DPT (2000). *Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, DPT: 2544-ÖİK:560, Ankara.
- DREHER, A. (2005). *Does Globalization Affect Growth? Evidence From a New Index of Globalization*, Thurpauer Wirtschaftsinstitut Research Paper Series, No: 6, April.
- DREHER, A., GASTON, N., MARTENS, P. (2008). *Measuring Globalization-Gauging Its Consequence*, New York, Springer.
- EDDY, L. (1996). "Globalizaiton and Employment: Is Anxiety Justified?", *International Labour Review*, 135 (5): 485-497.
- EROĞLU, Ö., ALBENİ, M. (2002). *Küreselleşme, Ekonomik Krizler ve Türkiye*, Bilim Kitabevi, Isparta.
- FEENSTRA, R. C. (1998). "Integration of Trade and Disintegration of Production", *Journal of Economic Perspectives*, 12 (4): 31-50.
- GHAI, D. (1995). *Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi, Piyasa Güçleri ve Yapısal Kalkınma İçinde* (Der: R. Prendergast, F. Stewart), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- GORZ, A. (2001). *Yaşadığımız Sefalet, (Çev.) Tural, N., Ayrıntı Yayınları, İstanbul.*

- GÜNSOY, B. (2006). Küreselleşmenin Ölçülmesinde Sistemik Yaklaşımlar-Karşılaştırmalı Bir İnceleme, İmaj Yayınevi, Ankara.
- KHAN, M. A. (2005). "Human Resource Development, Competitiveness and Globalization: A South Asian Perspective", SAARC Journal of Human Resource Development, pp: 15-54.
- LAWRENCE, R. Z., SLAUGHTER, M. J. (1993). "International Trade and American Wages In 1980s: Giant Sucking Sound or Small Hiccup", Brooking Papers on Economic Activity: Microeconomics, pp: 161-226.
- LOCKWOOD, B. (2001). How Robust Is The Foreign Policy/ Kearney Index of Globalization, Centre For The Study of Globalization and Regionalisation (CSGR) Working Paper, No: 79/01, August.
- LUCAS, R. E. (2000). "Some Macroeconomics For The 21st. Century", The Journal of Economic Perspectives, 14 (1): 159-168.
- MARTENS, P., ZYWIETZ, D. (2006). "Rethinking Globalization: A Modified Globalization Index", Journal of International Development, 18: 331-350.
- MARTENS, P., RAZA, M. (2009). "Globalization In The 21st Century: Measuring Regional Changes In Multiple Domains", The Integrated Assessment Journal, 9 (1): 1-18.
- MILANOVIC, B. (2005) "Can We Discern The Effect of Globalization on Income Distribution? Evidence From Household Surveys Alone", The World Bank Review, 19 (1): 21-44.
- QUAH, D. (2002). One Third Of The World's Growth and Inequality, World Institute For Development Economic Research (WIDER), Discussion Paper No: 2002/38, March.
- OECD (2011), "Growing Income Inequality In OECD Countries: What Drives It and How Can Policy Tackle It", OECD Forum on Tackling Inequality, May 2, Paris.
- PERRATON, J., GOLDBLATT, D., HELD, D., MCGREW, A. (1997). "The Globalization of Economic Activity", New Political Economy, 2 (2): 257-277.
- PRENDERGAST, R., STEWART, F. (1995). Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma, Çeviren: İdil Eser, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- RUFFIN, R. J. (2009). "Globalization and Income Inequality", Trade and Development Review, 2 (2): 56-67.
- SALA-I- MARTIN, X. (2002). The World Distribution of Income (Estimated From Individual Country Distributions), NBER Working Paper, No: 8933, May.
- SAMIMI, P., LIM, G. C., BUANG, A. A. (2012). "A Critical Review on Synthetic Globalization Indexes", International Journal of Fundamental Psychology&Social Sciences, 2 (1): 28-31.
- SELAMOĞLU, A. (2000). "Yoğunlaşan Sosyal Sorunlarıyla Küreselleşme", (Ed.) Bozkurt, V., Küreselleşmenin İnsani Yüzü, Alfa Yayınları, İstanbul, ss: 33-69.
- ŞENSES, F. (2003). Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

- STIGLITZ, J. E. (2002). Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı, (Çev.) Taşcıoğlu, A. ve Vural, D., Plan b Yayınları, İstanbul.
- TER-MINASSIAN, T. (2007). Globalization, Financial Markets and Fiscal Policy, International Money Found (IMF), Fiscal Affairs Department, November 16.
- WATANABE, K. (2004). “The Correlation Between Economic Globalization and Human Development”, In Proceedings of Annual Meeting of The Western Political Science Association, Portland, OR, USA, 11-13 March
- WEI, S., WU, Y. (2001). Globalization and Income Inequality: Evidence From Within China, NBER Working Papers Series, No: 8611, November.
- WOODS, N. (2000). The Political Economy of Globalization, (Ed.) Woods, N., The Political Economy of Globalization, St. Martin Pres, New York, pp: 1-19.
- WORLD BANK (2003). World Development Report 2003-Sustainable Development In a Dynamic World, The World Bank, Washington D.C.
- YEUNG, H. W. (2002). “The Limits to Globalization Theory: A Geographic Perspective on Global Economic Change”, Economic Geograpy, July, 78 (3): 285-305.
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization_Index_\(A.T.Kearney\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Globalization_Index_(A.T.Kearney)), 22.11.2013
- <http://globalization.kof.ethz.ch/query/showData>, 18.10.2013
- http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2013/03/25/variables_2013.pdf, 19.01.2013
- <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD>, 22.11.2013
- www.foreignpolicy.com/articles/2004/03/01/how_the_index_is_calculated, 27.10.2013